Dosarul nr. 2-15260/2020
2-17163486-12-2-19082020

H O T Ă R Î R E
în numele Legii

31 martie 2025 **mun. Chişinău**

Judecătoria Chişinău (sediul Centru)
Instanța compusă din
Preşedintele ședinței, judecător Igor Pulbere
grefier Mădălina Ungureanu

a judecat în ședință publică cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Bordianu Maria către SA „Nufărul", intervenient accesoriu Casa Națională de Asigurări Sociale, privind încasarea prejudiciului cauzat prin boala profesională obținută în cadrul activității întreprinderii, pensia de invaliditate cît și obligarea angajatorului de a achita deferența dintre salariu funcției deținute și pensia de invaliditate, -

a c o n s t a t a t

La 16 ianuarie 2017, Bordianu Maria a depus cerere de chemare în judecată împotriva Societății pe Acțiuni „Nufărul" prin care a solicitat încasarea sumei de 345 870,71 lei cu titlu de prejudiciu material cauzat prin boala profesională, reprezentînd diferența dintre salariul funcției de controlor și pensia de invaliditate pentru perioada 23 decembrie 2009 - 31 decembrie 2016, precum și obligarea SA „Nufărul" să achite pentru viitor, începînd cu data de 01 ianuarie 2017 și pînă la decesul reclamantei, diferența dintre salariul funcției de controlor cu toate adaosurile prevăzute de lege și mărimea pensiei de invaliditate.

În motivarea cererii sale, reclamanta a arătat că a fost angajată la SA „Nufărul" la 18 aprilie 1983 și a activat pînă în anul 2005 în diferite funcții - inițial ca ridicătoare, apoi ca operator și din 01 martie 2004 ca și controlor la sectorul de curățare a covoarelor și confecțiilor de covoare de la adresa mun. Chișinău, str. M. Drăgan nr. 28/3. Pe parcursul activității sale de peste 20 de ani, reclamanta a fost nevoită să lucreze în condiții extrem de nocive, fiind expusă zilnic la substanțe chimice cu concentrație foarte mare utilizate pentru curățarea covoarelor și îndepărtarea petelor. A descris în detaliu condițiile de muncă: descărcarea covoarelor murdare, curățarea și ștergerea diferitor pete cu ajutorul substanțelor chimice agresive, activitatea desfășurîndu-se în încăperi fără sisteme de ventilație adecvate și fără încălzire corespunzătoare. În perioada anilor 2002-2003, uscarea covoarelor se efectua în secția nr. 2, iar volumul de spălare era redirecționat în secția nr. 1 - o încăpere complet lipsită de ventilare și încălzire.

Reclamanta a invocat că din cauza nerespectării de către administrația SA „Nufărul” a normelor de protecție a muncii și a cerințelor de securitate, ea s-a îmbolnăvit de astm bronșic - boală profesională care i-a afectat ireversibil capacitatea de muncă. Împreună cu alți angajați, a depus multiple plîngeri împotriva administrației întreprinderii privind condițiile inadecvate de muncă și încălcarea regulilor securității muncii, însă acestea au rămas fără rezultat.

Potrivit susținerilor reclamantei, conform avizului instituției medicale semnat de președintele CEMV din 20 iulie 2005, i s-a stabilit diagnoza de astm bronșic. În baza scrisorii-îndreptare din 31 iulie 2005, a fost îndreptată spre examinare la Asociația Medicală Teritorială Centru mun. Chișinău pentru aprecierea stării de sănătate în vederea executării lucrărilor ce țin de funcția deținută. La 10 august 2005 i s-a stabilit gradul III de invaliditate, fiind făcute mențiuni despre stabilirea și prelungirea pensiei pentru anumite perioade de timp.

Situația medicală s-a agravat progresiv, astfel că la 04 februarie 2009 reclamanta a fost reexpertizată și încadrată în gradul II de invaliditate, cauza invalidității constituind inițial boala obișnuită, stabilindu-se următorul termen de reexpertizare și nefiind recomandată activitatea de muncă. Moment important pentru cauză l-a constituit data de 28 octombrie 2009, cînd Spitalul Clinic Republican, prin Consiliul Republican de Boli Profesionale, a adoptat concluzia consultativă prin care a stabilit că astmul bronșic al reclamantei reprezintă o boală profesională, urmînd ca SA „Nufărul” să prezinte actele necesare pentru stabilirea nivelului de daună și a mărimii indemnizației de invaliditate.

Reclamanta a relatat că inacțiunea pîrîtei în prezentarea documentelor necesare a fost obiectul unui litigiu anterior, iar prin hotărîre judecătorească SA „Nufărul” a fost obligată să prezinte demersul necesar pentru stabilirea indemnizației de invaliditate. Ca urmare, conform certificatului seria EM nr. 527742 eliberat de CEMV sector Ciocana, începînd cu 23 decembrie 2009 reclamantei i s-a stabilit gradul II de invaliditate în legătură cu reducerea vitalității pe termen nelimitat, cauza invalidității constituind boala profesională și următoarea reexpertizare - fără termen, cu mențiunea că nu i se recomandă activitatea de muncă și necesită tratament la medicul pulmonolog.

În continuarea argumentării, reclamanta a menționat că la 09 septembrie 2014 SA „Nufărul” a încetat raportul de muncă prin concedierea sa conform ordinului nr. 186, emis în temeiul art. 86 alin.(1) lit. h) din Codul muncii pentru pretinse absențe nemotivate. Acest ordin de concediere a fost contestat în instanța de judecată și prin hotărîre judecătorească irevocabilă s-a recunoscut legalitatea încetării raportului de muncă, deși reclamanta susține că era în imposibilitate de a presta muncă din cauza bolii profesionale.

Pe parcursul examinării cauzei, reclamanta și-a actualizat și majorat pretențiile. Astfel, la 27 septembrie 2018 a depus cerere de majorare a pretențiilor, solicitînd încasarea sumei de 441.410,51 lei pentru perioada 23 decembrie 2009 - 31 august 2018. Ulterior, la 17 aprilie 2019, a depus o nouă cerere de concretizare prin care a solicitat încasarea sumei totale de 443 931,86 lei cu titlu de prejudiciu material pentru perioada 23 decembrie 2009 - 01 aprilie 2019, precum și obligarea SA „Nufărul” să achite pentru viitor, începînd cu 01 aprilie 2019 și pînă la decesul său, diferența dintre salariul funcției

de controlor la curățătoria nr. 2 cu toate adaosurile prevăzute de lege, avînd în vedere vechimea în muncă, și mărimea pensiei de invaliditate stabilite și achitate de CNAS.

În calculul prejudiciului prezentat instanței, reclamanta a detaliat că salariul mediu al unui angajat în funcție de controlor cu adaosurile salariale corespunzătoare era: în anul 2009 – 4 500 lei lunar, în anii 2010-2011 – 5 000 lei lunar, în anii 2012-2014 – 5 500 lei lunar, în anul 2015 – 6 000 lei lunar, în anul 2016 – 6 500 lei lunar, iar pentru anii 2017-2019 – 7 000 lei lunar. Aplicînd formula de calcul prin scăderea din aceste salarii a pensiei de invaliditate primite pentru fiecare perioadă, reclamanta a calculat prejudiciul total la suma de 443 931,86 lei.

Este esențial de menționat istoricul procesual complex al acestei cauze. Inițial, cauza a fost examinată de Judecătoria Chișinău sediul Ciocana, unde prin hotărîrea din 10 octombrie 2019 s-a dispus respingerea cererii de chemare în judecată. În motivarea acestei soluții, prima instanță a constatat că pentru perioada 23 decembrie 2009 - 15 ianuarie 2014 acțiunea este tardivă, fiind depusă peste termenul de prescripție de 3 ani prevăzut de art. 267 Cod civil. Pentru perioada 16 ianuarie 2014 - 31 martie 2019 și pentru obligarea la plăți viitoare, instanța a respins acțiunea ca neîntemeiată, considerînd că din 2005 reclamanta nu a mai prestat efectiv muncă, lipsind astfel legătura cauzală între faptă și prejudiciu. Prima instanță a mai reținut că obligația de a acorda protecție socială și de a plăti indemnizații pentru boli profesionale revine Casei Naționale de Asigurări Sociale conform Legii nr. 756/1999, nu angajatorului.

Împotriva acestei hotărîri, Bordianu Maria a declarat apel, criticînd atît aplicarea prescripției, cît și interpretarea eronată a normelor de drept material privind răspunderea angajatorului pentru prejudiciile cauzate prin boli profesionale. Prin Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău din 23 iunie 2020, apelul a fost admis, hotărîrea primei instanțe a fost casată integral și cauza a fost remisă spre rejudecare în primă instanță, în alt complet de judecată.

Curtea de Apel a constatat o încălcare a normelor de procedură - prima instanță a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces, încălcînd astfel prevederile art. 388 alin.(1) lit. d) Cod de procedură civilă. Instanța de apel a subliniat că SA „Nufărul” nu are calitatea de asigurător în raport cu reclamanta conform prevederilor Legii nr. 756/1999 privind asigurarea pentru accidente de muncă și boli profesionale, această calitate aparținînd exclusiv Casei Naționale de Asigurări Sociale. Prin urmare, CNAS trebuia atrasă în proces pentru clarificarea completă a tuturor aspectelor legate de prestațiile sociale acordate și pentru stabilirea corectă a raporturilor juridice între toate părțile implicate.

La rejudecare, Casa Națională de Asigurări Sociale a fost atrasă în proces în calitate de intervenient accesoriu, în conformitate cu indicațiile instanței de apel.

În cadrul noii examinări a cauzei, reprezentantul reclamantei Bordianu Maria, avocatul Sergiu Coptu, prin pledoariile scrise depuse la dosar, a susținut integral acțiunea concretizată la suma de 443 931,86 lei și obligarea la plăți viitoare.

În argumentarea detaliată a poziției reclamantei, reprezentantul a prezentat instanței o analiză completă a condițiilor de muncă în care a fost nevoită să activeze clienta sa pe parcursul a peste 20 de ani. A descris în detaliu procesul tehnologic de

curățare a covoarelor care presupunea manipularea zilnică a unor volume mari de covoare contaminate cu diverse substanțe, utilizarea intensivă a agenților chimici de curățare în concentrații ridicate - detergenți industriali, solvenți organici, substanțe de albire și îndepărtare a petelor - toate acestea în spații închise, fără sisteme de ventilație funcționale. A subliniat că în perioada 2002-2003, cînd volumul de lucru a crescut semnificativ, uscarea covoarelor se efectua în secția nr. 2, iar spălarea era redirecționată în secția nr. 1 - o hală industrială complet lipsită de ventilare și încălzire, unde vaporii chimici se acumulau la concentrații periculoase.

Reprezentantul a invocat încălcarea flagrantă a normelor de securitate și sănătate în muncă prevăzute de legislația în vigoare la acel moment. A menționat că, deși reclamanta împreună cu alți colegi au sesizat în repetate rînduri conducerea întreprinderii și organele de control despre condițiile insalubre, nu s-au luat măsuri de remediere. Mai mult, administrația SA „Nufărul" cunoștea pericolele la care își expunea angajații, dovadă fiind multiplele plîngeri depuse, inclusiv la Inspecția Muncii și Centrul de Sănătate Publică.

Avocatul a prezentat cronologia detaliată a evoluției stării de sănătate a reclamantei, subliniind că deteriorarea a fost progresivă și direct corelată cu expunerea prelungită la factorii nocivi. A argumentat că trecerea de la invaliditate gradul III pentru boală obișnuită în 2005 la invaliditate gradul II pentru boală profesională în 2009 demonstrează agravarea continuă a stării de sănătate ca urmare directă a condițiilor de muncă. Momentul important l-a constituit concluzia Consiliului Republican de Boli Profesionale din 28 octombrie 2009, care a stabilit caracterul profesional al astmului bronșic, confirmînd astfel legătura cauzală între condițiile de muncă și îmbolnăvire.

În privința calculului prejudiciului, reprezentantul a detaliat metodologia utilizată, prezentînd pentru fiecare perioadă în parte salariul mediu al funcției de controlor și sumele efectiv primite ca prestații sociale. A argumentat că informațiile despre salarii sunt confirmate atît de datele oficiale privind angajați în funcții similare (exemplul dnei Țurcanu Elena), cît și de nivelul general al salariilor în industrie pentru funcții echivalente. Pentru perioada decembrie 2009: a calculat 9 zile x (4 500 lei salariu lunar / 30 zile) minus pensia proporțională; pentru anul 2010: 12 luni x 5 000 lei minus pensiile lunare de 1 107,35 lei apoi 1 154,97 lei; și așa mai departe pentru fiecare perioadă, ajungînd la suma totală de 443 931,86 lei.

Reprezentantul a combătut argumentul pîrîtei privind prescripția, susținînd că în cazul unui prejudiciu continuu, care se produce lunar prin imposibilitatea de a munci, prescripția curge separat pentru fiecare prestație lunară. A invocat jurisprudența Curții Supreme de Justiție care stabilește că în cazul prejudiciilor continue legate de vătămarea sănătății, termenul de prescripție începe să curgă separat pentru fiecare plată periodică.

În ceea ce privește argumentul pîrîtei că din 2005 reclamanta nu a mai prestat muncă efectiv, avocatul a clarificat că aceasta s-a datorat exclusiv stării de sănătate deteriorate din cauza bolii contractate în timpul muncii. Suspendarea contractului de muncă și ulterior concedierea nu pot fi invocate în favoarea angajatorului care însuși a cauzat incapacitatea de muncă. A subliniat absurditatea situației în care angajatorul

creează condițiile pentru îmbolnăvirea salariatului, apoi invocă propria culpă pentru a scăpa de răspundere.

Referitor la poziția că responsabilitatea revine exclusiv CNAS, reprezentantul a explicat distincția clară dintre sistemul public de asigurări sociale și răspunderea civilă delictuală a angajatorului. Prestațiile acordate de CNAS reprezintă minimul garantat de stat, calculat după formule standard prevăzute de lege, dar acestea nu acoperă și nu pot acoperi integral prejudiciul real suferit. Diferența dintre venitul pe care l-ar fi realizat dacă ar fi rămas sănătoasă și prestațiile sociale constituie un prejudiciu distinct pentru care angajatorul răspunde în baza art. 1398 și 1418 Cod civil coroborate cu art. 331 Codul muncii.

Avocatul a mai invocat principiul fundamental al reparării integrale a prejudiciului, conform căruia victima trebuie repusă pe cît posibil în situația anterioară producerii daunei. În cazul de față, aceasta înseamnă asigurarea unui venit echivalent cu cel pe care reclamanta l-ar fi obținut dacă ar fi putut continua să muncească pînă la vîrsta de pensionare și ulterior. A citat din Hotărîrea Plenului CSJ nr. 6/2005 care stabilește explicit că pensiile și indemnizațiile din sistemul public nu se iau în considerare la determinarea salariului nerealizat și nu diminuează răspunderea angajatorului.

În final, reprezentantul a solicitat admiterea integrală a acțiunii, subliniind că reclamanta, o femeie care și-a dedicat peste 20 de ani de muncă cinstită acestei întreprinderi, a rămas cu o incapacitate permanentă de 70%, nu mai poate desfășura nicio activitate profesională și este nevoită să trăiască din prestații sociale modeste care nu acoperă nici măcar necesitățile de tratament continuu pe care îl necesită. A invocat echitatea și justiția socială, cerînd ca cel care a profitat de munca prestată în condiții nocive să suporte consecințele financiare ale îmbolnăvirii profesionale cauzate.

Reprezentantul pîrîtei SA „Nufărul”, avocatul Oleg Tănase, prin pledoariile depuse, a solicitat respingerea integrală a acțiunii. În argumentarea poziției sale, acesta a invocat mai multe motive de apărare. În primul rînd, a susținut prescripția dreptului la acțiune pentru perioada 23 decembrie 2009 - 15 ianuarie 2014, arătînd că reclamanta a introdus acțiunea la 16 ianuarie 2017, după expirarea termenului de 3 ani prevăzut de lege. În al doilea rînd, a contestat existența legăturii cauzale între activitatea desfășurată în cadrul întreprinderii și prejudiciul pretins, subliniind că din 2005 și pînă la concedierea din 2014 reclamanta nu a mai prestat efectiv muncă, absentînd de la serviciu din culpa proprie.

Reprezentantul pîrîtei a mai argumentat că SA „Nufărul” nu poate fi obligată la plata diferenței dintre salariu și prestațiile sociale, întrucît conform Legii nr. 756/1999, asigurător pentru accidente de muncă și boli profesionale este exclusiv Casa Națională de Asigurări Sociale. În opinia sa, odată ce CNAS acordă prestațiile legale pentru boala profesională, angajatorul nu mai are nicio obligație suplimentară. A susținut că reclamanta beneficiază deja de toate drepturile prevăzute de legislația specială - pensie de invaliditate și indemnizație pentru boala profesională - și că pretențiile suplimentare sunt lipsite de temei legal.

Casa Națională de Asigurări Sociale, prin referința depusă la 01 martie 2022 și actualizată pentru situația curentă, a prezentat instanței informații detaliate privind

prestațiile sociale acordate reclamantei. CNAS a confirmat că Bordianu Maria, conform Cotorului nr. 527742, este în prezent invalidă de gradul II, fără termen, cu diagnostic de îmbolnăvire profesională. Ca urmare, reclamanta beneficiază din sistemul public de pensii de o pensie de invaliditate în mărime de 4 020,06 lei lunar și de o indemnizație ca urmare a accidentului de muncă în mărime de 871,98 lei lunar.

În referința sa, CNAS a detaliat cadrul legal aplicabil, citînd prevederile Legii nr. 756/1999 privind asigurarea pentru accidente de muncă și boli profesionale și ale Regulamentului aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 1101/2001. Conform art. 16 din Legea menționată, asigurații care și-au pierdut capacitatea de muncă ca urmare a unei boli profesionale au dreptul la o indemnizație de invaliditate care se acordă lunar pe toată perioada în care beneficiază de pensie de invaliditate. Pentru gradul II de invaliditate, cuantumul indemnizației se determină ca diferența dintre 2/3 din salariul mediu lunar asigurat pe ultimele 6 luni premergătoare constatării îmbolnăvirii profesionale și cuantumul pensiei de invaliditate.

CNAS a precizat că indemnizația se indexează anual conform prevederilor legale și că toate prestațiile au fost calculate și achitate corect, în conformitate cu legislația în vigoare. Totodată, Casa Națională de Asigurări Sociale a menționat că nu se poate expune asupra calculelor suplimentare prezentate de reclamantă privind diferența dintre salariul integral și prestațiile sociale, deoarece nu este certă modalitatea de calcul și nici temeiul legal al unor asemenea pretenții care depășesc cadrul sistemului public de asigurări sociale.

În procesul de examinare și soluționare a cauzei, instanța se ghidează de principiile fundamentale ale probațiunii în procedura civilă, așa cum sunt ele stabilite în Codul de procedură civilă. Conform art. 117 alin. (1) și art. 118 alin. (1), probele reprezintă elementele de fapt dobîndite legal care servesc la constatarea circumstanțelor relevante, iar fiecare parte are sarcina de a dovedi circumstanțele pe care le invocă.

În acest context, instanța are responsabilitatea, în conformitate cu art. 121 și art. 122, de a reține spre examinare doar probele pertinente și admisibile, care confirmă, combat ori pun la îndoială existența circumstanțelor importante pentru soluționarea justă a cazului. Aceste probe sunt evaluate în ansamblu, ținînd cont de legătura lor reciprocă și suficiența pentru soluționarea pricinii, așa cum prevede art. 130 alin. (3).

În final, conform art. 239 și art. 240 alin. (1), hotărîrea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată, bazîndu-se exclusiv pe circumstanțele constatate nemijlocit și pe probele cercetate în ședința de judecată. La deliberare, instanța apreciază probele, determină circumstanțele relevante, caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă și admisibilitatea acțiunii, asigurînd astfel o soluționare echitabilă și conformă cu legea a cauzei.

Audiind explicațiile reprezentanților părților, examinînd cu atenție toate probele administrate în cauză, raportîndu-le la prevederile legale aplicabile și ținînd cont de indicațiile obligatorii ale instanței de apel, instanța reține următoarele circumstanțe de fapt și de drept determinante pentru soluționarea justă și legală a pricinii.

Din probele administrate - carnetul de muncă, ordinele de angajare și transfer, fișa personală - rezultă cu certitudine că reclamanta Bordianu Maria a fost angajată la SA

„Nufărul” începînd cu 18 aprilie 1983. Pe parcursul celor peste 20 de ani de activitate, aceasta a îndeplinit diferite funcții în cadrul sectorului de curățare a covoarelor: inițial ca ridicătoare, apoi ca operator și din 01 martie 2004 ca și controlor la curățătoria nr. 2. Natura specifică a acestor funcții, confirmată prin fișele de post și descrierile atribuțiilor de serviciu, presupunea contact direct și prelungit cu diverse substanțe chimice utilizate pentru curățarea și tratarea covoarelor.

Condițiile concrete de muncă în care a activat reclamanta au fost descrise detaliat atît în cererea de chemare în judecată, cît și în declarațiile ulterioare. Acestea includeau manipularea zilnică a covoarelor contaminate, utilizarea substanțelor chimice în concentrații ridicate pentru îndepărtarea petelor, expunerea la vapori toxici în spații închise fără ventilație adecvată, lipsa echipamentului de protecție corespunzător și temperaturi inadecvate în halele de producție. Aceste condiții nocive au fost confirmate indirect și prin faptul că mai mulți angajați au depus plîngeri către diferite organe de control privind încălcarea normelor de securitate a muncii, deși acestea au rămas fără rezultate concrete.

Evoluția stării de sănătate a reclamantei este documentată prin multiple acte medicale aflate la dosar. Conform avizului medical din 20 iulie 2005, semnat de președintele CEMV, reclamantei i s-a stabilit pentru prima dată diagnoza de astm bronșic. La 10 august 2005, în baza acestui diagnostic, i s-a acordat gradul III de invaliditate, inițial ca urmare a unei boli obișnuite. Starea de sănătate s-a deteriorat progresiv, astfel că la 04 februarie 2009 reclamanta a fost reexpertizată și încadrată în gradul II de invaliditate, tot cu mențiunea că invaliditatea se datorează unei boli obișnuite.

Schimbarea fundamentală în calificarea juridică a stării de sănătate a survenit la 28 octombrie 2009, cînd Consiliul Republican de Boli Profesionale din cadrul Spitalului Clinic Republican a emis concluzia consultativă prin care a stabilit că astmul bronșic al reclamantei constituie o boală profesională, contractată ca urmare a expunerii la factorii nocivi din mediul de muncă. Această concluzie medicală specializată a avut consecințe juridice importante, obligînd SA „Nufărul” să întreprindă demersurile necesare pentru stabilirea indemnizației cuvenite.

După multiple tergiversări și doar în urma unei hotărîri judecătorești care a obligat SA „Nufărul” să prezinte documentele necesare, prin certificatul seria EM nr. 527742 eliberat de CEMV sector Ciocana s-a stabilit că începînd cu 23 decembrie 2009 reclamanta este încadrată în gradul II de invaliditate pe termen nelimitat, cauza invalidității fiind boala profesională, cu mențiunea expresă că nu i se recomandă activitatea de muncă și necesită tratament continuu la medicul pulmonolog.

Ulterior, prin demersul SA „Nufărul” din 22 mai 2012 către Consiliul Republican de Expertiză Medicală a Vitalității, s-a solicitat stabilirea gradului de pierdere a capacității de muncă. Prin procesul-verbal de expertizare seria EM nr. 646978 s-a stabilit că gradul de pierdere a capacității de muncă în urma bolii profesionale constituie 70%, iar prin certificatul seria EM nr. 646976 din 12 iunie 2012 s-a confirmat menținerea gradului II de invaliditate pe termen nelimitat din cauza bolii profesionale.

Analiza cadrului legal aplicabil relevă existența unui sistem complex de norme care reglementează atît răspunderea angajatorului pentru prejudiciile cauzate sănătății

salariatului, cît și sistemul de protecție socială pentru victimele accidentelor de muncă și bolilor profesionale.

Conform art. 225 alin.(1) Codul muncii, statul garantează salariaților apărarea dreptului acestora la o muncă care să corespundă cerințelor de securitate și sănătate în muncă. Condițiile de muncă stipulate în contractul individual de muncă trebuie să corespundă cerințelor de securitate și sănătate în muncă. În cazul în care salariatul refuză să presteze munca din cauza apariției unui pericol pentru viață ori sănătatea sa, angajatorul este obligat să-i acorde alt lucru corespunzător nivelului de pregătire profesională, cu menținerea salariului de la locul de muncă precedent.

Art. 196 alin.(1) Codul muncii stabilește că în caz de vătămare a sănătății sau deces al salariatului ca urmare a unui accident de muncă sau a unei boli profesionale, salariatului i se compensează salariul (venitul) nerealizat, precum și cheltuielile suplimentare pentru reabilitarea medicală, socială și profesională în legătură cu vătămarea sănătății, sau familiei defunctului i se compensează cheltuielile legate de deces. Mărimea și condițiile acordării garanțiilor și compensațiilor sunt stabilite de legislația în vigoare.

Art. 331 alin.(1) Codul muncii prevede în mod expres că angajatorul care, în urma îndeplinirii necorespunzătoare a obligațiilor sale prevăzute de contractul individual de muncă, a cauzat un prejudiciu material salariatului, repară acest prejudiciu integral. Această normă stabilește principiul răspunderii integrale a angajatorului pentru daunele cauzate salariatului prin nerespectarea obligațiilor asumate, inclusiv a celor privind asigurarea condițiilor de muncă corespunzătoare cerințelor de securitate și sănătate.

Complementar acestor norme generale, Legea nr. 756/1999 privind asigurarea pentru accidente de muncă și boli profesionale creează un sistem specific de protecție socială. Conform art. 2 din această lege, asigurarea constă în stabilirea unor raporturi specifice prin care se asigură protecția socială împotriva riscurilor profesionale: diminuarea capacității de muncă, pierderea capacității de muncă sau deces ca urmare a accidentului de muncă sau bolii profesionale. Casa Națională de Asigurări Sociale este desemnată ca asigurător pentru accidente de muncă și boli profesionale.

Art. 16 din Legea nr. 756/1999 prevede că asigurații care și-au pierdut capacitatea de muncă ca urmare a unei boli profesionale au dreptul la o indemnizație de invaliditate care se acordă lunar pe toată perioada în care beneficiază de pensie de invaliditate din sistemul public de asigurări sociale. Pentru gradul II de invaliditate, cuantumul indemnizației se determină ca diferența dintre 2/3 din salariul mediu lunar asigurat și cuantumul pensiei de invaliditate.

Este important de înțeles că acest sistem de asigurări sociale nu exclude și nu absoarbe răspunderea civilă a angajatorului pentru prejudiciile cauzate prin nerespectarea obligațiilor sale legale. Prestațiile din sistemul public de asigurări sociale reprezintă un minim garantat de stat pentru protecția victimelor accidentelor de muncă și bolilor profesionale, dar nu exonerează angajatorul de răspunderea pentru prejudiciul integral cauzat prin nerespectarea normelor de protecție a muncii.

În acest sens, art. 1398 alin.(1) Cod civil stabilește principiul general al răspunderii civile delictuale: cel care acționează față de altul în mod ilicit, cu vinovăție,

este obligat să repare prejudiciul patrimonial, iar în cazurile prevăzute de lege, și prejudiciul moral cauzat prin acțiune sau omisiune. Art. 1418 alin.(1) Cod civil detaliază această răspundere pentru cazul vătămării sănătății, prevăzînd că în caz de vătămare a integrității corporale sau de altă vătămare a sănătății, autorul prejudiciului are obligația să compenseze persoanei vătămate salariul sau venitul ratat din cauza pierderii sau reducerii capacității de muncă, precum și cheltuielile suportate în legătură cu vătămarea sănătății.

Aplicînd aceste norme la situația de fapt stabilită, instanța constată că sunt întrunite toate condițiile răspunderii civile delictuale a SA „Nufărul". Fapta ilicită constă în nerespectarea normelor de protecție a muncii, expunerea salariatului la factori nocivi fără asigurarea măsurilor de protecție adecvate - lipsa ventilației, absența echipamentului de protecție, utilizarea substanțelor chimice în condiții neconforme. Prejudiciul este reprezentat de pierderea definitivă a 70% din capacitatea de muncă și imposibilitatea de a mai desfășura orice activitate profesională. Legătura de cauzalitate între condițiile nocive de muncă și îmbolnăvirea profesională a fost stabilită prin concluzia medicală specializată din 28 octombrie 2009. Vinovăția angajatorului rezultă din neîndeplinirea culpabilă a obligațiilor legale de asigurare a unui mediu de muncă sigur și sănătos, deși cunoștea sau trebuia să cunoască riscurile la care își expunea salariații.

În examinarea prescripției extinctive invocate de pîrîta SA „Nufărul", instanța reține că aceasta este neîntemeiată în raport cu natura juridică a litigiului și circumstanțele specifice ale cauzei, urmînd a fi respinsă integral pentru a asigura repararea deplină a prejudiciului.

Raționamentul juridic pornește de la dispozițiile imperative ale articolului 280 litera c) din Codul civil, care exclud de sub incidența prescripției acțiunile privind repararea prejudiciului cauzat sănătății persoanei, consacrînd astfel caracterul imprescriptibil al dreptului la reparație. Deși pîrîta solicită limitarea satisfacerii pretențiilor la ultimii trei ani anteriori depunerii cererii, instanța constată că o astfel de limitare ar fi vădit neechitabilă în contextul în care angajatorul a omis să își execute obligațiile legale de informare și plată la momentul survenirii riscului profesional.

În acest sens, trebuie evaluat momentul nașterii dreptului la acțiune care, potrivit articolului 271 din Codul civil, este indisolubil legat de data la care persoana a cunoscut sau trebuia să cunoască încălcarea dreptului său. În speță, deși gradul de invaliditate a fost stabilit oficial în anul 2009, reclamanta nu a fost notificată de către angajator despre cuantumul exact al indemnizațiilor cuvenite, deși Legea nr. 186/2008 obligă unitatea să cerceteze cazul și să inițieze procedura de despăgubire din oficiu. Această pasivitate a pîrîtei a creat o stare de incertitudine juridică ce a împiedicat curgerea termenului de prescripție, deoarece nu i se poate imputa victimei neexercitarea unui drept despre a cărui întindere și mod de calcul nu a fost informată conform procedurilor legale de securitate și sănătate în muncă.

Mai mult, cursul oricărei eventuale prescripții a fost întrerupt prin conduita pîrîtei, care a menținut contractul de muncă al reclamantei pînă în anul 2014. Această menținere a raporturilor juridice, în ciuda stării medicale cunoscute a salariatului, echivalează cu o recunoaștere tacită a obligațiilor angajatorului față de persoana vătămată, încadrîndu-se în ipoteza articolului 277 din Codul civil privind întreruperea termenului de prescripție prin

recunoașterea dreptului. Prin urmare, un nou termen de prescripție a început să curgă abia din momentul încetării efective a relațiilor de muncă în anul 2014, moment în care reclamanta a realizat refuzul pîrîtei de a mai onora obligațiile de protecție socială corelative bolii profesionale contractate în cadrul unității.

Suplimentar, instanța reține că severitatea bolii profesionale și stabilirea gradului II de invaliditate fără termen, cauzată de reducerea vitalității, constituie un motiv temeinic de repunere în termen conform articolului 281 din Codul civil. Impactul sever asupra capacităților fizice ale victimei a reprezentat un impediment obiectiv care a justificat intervalul de timp pînă la inițierea demersurilor judiciare. În prezența unui prejudiciu continuu și a unei culpe certe a angajatorului în producerea bolii profesionale, admiterea excepției de prescripție ar constitui o îmbogățire fără justă cauză a pîrîtei, permițîndu-i acesteia să beneficieze de propria sa omisiune de a achita despăgubirile la momentul producerii riscului în 2009.

În contextul acestor considerente, instanța constată că dreptul reclamantei la reparație rămîne intact pentru întreaga perioadă solicitată, începînd cu data de 23 decembrie 2009. Respingerea totală a excepției prescripției extinctive se impune ca o măsură de restabilire a echității, asigurînd compensarea integrală a pierderilor suferite de victimă, avînd în vedere că întîrzierea în exercitarea acțiunii este direct imputabilă pîrîtei, care nu și-a executat obligația de informare, și stării medicale precare a reclamantei care a împiedicat acțiunea timpurie.

Pentru determinarea cuantumului prejudiciului material, instanța a analizat cu atenție toate elementele de probă privind nivelul salarial. Din certificatele de salariu prezentate, din informațiile furnizate de pîrîtă în urma solicitării instanței și din datele comparative privind salariile altor angajați în funcții similare rezultă că salariul mediu lunar pentru funcția de controlor a evoluat astfel: anul 2009 - aproximativ 4 500 lei; anii 2010-2011 - aproximativ 5000 lei; anii 2012-2014 - aproximativ 5 500 lei; anul 2015 - aproximativ 6 000 lei; anul 2016 - aproximativ 6 500 lei; anii 2017-2019 - aproximativ 7 000 lei.

Aceste date sunt confirmate și prin situația salarială a dnei Țurcanu Elena, fostă angajată în aceeași funcție, care conform documentelor oficiale emise de Serviciul Fiscal de Stat a avut un salariu anual de 47 255,21 lei în 2010 (aproximativ 4 000 lei lunar), 60 612,52 lei în 2011 (aproximativ 5 000 lei lunar) și 57 889,96 lei pentru 9 luni din 2012 (aproximativ 6 433 lei lunar). De asemenea, din calculele prezentate de pîrîtă pentru determinarea bazei de calcul a indemnizației rezultă salarii în cuantumuri similare.

Prestațiile sociale primite de reclamantă au evoluat de la 1 107,35 lei pensie de invaliditate în 2009 la 3 339,38 lei în 2019, la care s-a adăugat începînd cu 2012 indemnizația pentru boala profesională în cuantum de aproximativ 871,98 lei lunar. Diferența dintre salariul pe care l-ar fi realizat dacă ar fi continuat să muncească și suma totală a prestațiilor sociale primite reprezintă prejudiciul material efectiv suferit de reclamantă, care pentru întreaga perioadă 23 decembrie 2009 - 01 aprilie 2019 totalizează suma de 443 931,86 lei.

Instanța respinge argumentul pîrîtei că din 2005 reclamanta nu a mai prestat muncă efectiv. Imposibilitatea reclamantei de a presta muncă a fost cauzată chiar de

condițiile nocive create de angajator, care au dus la îmbolnăvirea profesională. A accepta că angajatorul poate invoca propria culpă - crearea condițiilor pentru îmbolnăvirea salariatului - pentru a scăpa de răspundere ar însemna să permitem o situație juridică absurdă și contrară principiilor fundamentale ale dreptului.

În ceea ce privește obligarea pîrîtei la plata pentru viitor a diferenței dintre salariu și prestațiile sociale, instanța constată că aceasta reprezintă modalitatea adecvată de reparare integrală a prejudiciului. Conform art. 1420 alin.(1) Cod civil, plata despăgubirilor pentru prejudiciul cauzat prin vătămarea integrității corporale se efectuează în rate lunare. Atît timp cît reclamanta rămîne în imposibilitatea definitivă de a munci din cauza bolii profesionale contractate la SA „Nufărul", prejudiciul se produce continuu și necesită o reparare corespunzătoare. Această obligație va subzista pînă la decesul reclamantei, moment în care încetează și prejudiciul.

Instanța subliniază că prestațiile acordate de CNAS reprezintă doar o parte a reparației datorate victimei unei boli profesionale. Acestea sunt calculate după formule standard prevăzute de lege și nu acoperă integral prejudiciul real suferit. Diferența dintre venitul pe care l-ar fi realizat dacă ar fi rămas sănătoasă și prestațiile sociale primite constituie un prejudiciu distinct pentru care angajatorul poartă răspundere civilă. Principiul reparării integrale a prejudiciului, consacrat de art. 14 Cod civil și art. 331 Codul muncii, impune ca victima să fie repusă în situația în care s-ar fi aflat dacă fapta ilicită nu ar fi fost săvîrșită.

În conformitate cu art. 331 alin. (1) Codul muncii și art. art. 238 - 241 Cod de procedură civilă, instanța de judecată, -

h o t ă r ă ș t e

Se admite acțiunea civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Bordianu Maria către SA „Nufărul", intervenient accesoriu Casa Națională de Asigurări Sociale, privind încasarea prejudiciului cauzat prin boala profesională obținută în cadrul activității întreprinderii, pensia de invaliditate cît și obligarea angajatorului de a achita deferența dintre salariu funcției deținute și pensia de invaliditate.

Se încasează din contul SA „Nufărul", cod fiscal 1002600019210, în beneficiul Mariei Bordianu, născută la *****, cod personal *****, suma de 443 931,86 lei, cu titlu de prejudiciul cauzat prin vătămarea sănătății în exercitarea obligaţiilor de muncă.

Se obligă SA „Nufărul" să achite Mariei Bordianu începînd cu 01 aprilie 2019, lunar, pînă la decesul acesteia, diferența dintre salariul funcției de controlor la curățătoria nr. 2 din cadrul SA „Nufărul", cu toate adausurile prevăzute de lege pentru această funcție avînd în vedere vechimea în muncă în cadrul acestei societăți și alte aspecte importante luate în calcul la calcularea salariului pentru această funcție, și mărimea pensie de invaliditate stabilite și achitate de către CNAS.

Hotărîrea poate fi atacată cu apel la Curtea de Apel Centru în termen de 30 zile de la pronunțarea dispozitivului hotărîrii, prin intermediul Judecătoriei Chişinău (sediul Centru).

Președintele ședinței,

Judecător Igor Pulbere

Notă: În conformitate cu art. 236 alin. (7) Cod de procedură civilă, potrivit prevederilor p. 1.3 din Dispoziția nr. 23 din 05 aprilie 2024 cu privire la delegarea împuternicirilor vicepreședintelor Judecătoriei Chișinău, în legătură cu faptul că, judecătorul Igor Pulbere este în imposibilitatea obiectivă de a semna hotărîrea motivată, textul integral al hotărîrii este semnat de vicepreședinte interimar al Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) Dan Sîrbu.

Vicepreședinte interimar al Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) Dan Sîrbu